

Izbija vsak četrtek
in velja s poštnino
ved in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za štiri leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
sr. Cirila, koroske
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Dobrotoliki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
štnine naročnina.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pocamenzni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Bekapl se ne vra-
žajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natiano enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldna.

Štev. 14.

V Mariboru, dne 3. aprila 1902.

Tečaj XXXVI.

Vabilo na naročbo.

Z veseljem naznanjamo našim cenj. čitateljem in prijateljem lista, da se „Slovenski Gospodar“ vedno bolj širi med našim kmetjskim ljudstvom. Za to se zahvaljujemo pristrčno vsem našim prijateljem, (posebno vrlim mladeničem in dekletom) in jih prosimo, da nam še nadalje pridobivajo naročnike, da bomo ob koncu leta zopet z radostjo vskliknili: Naše delo ni zastoj! Mi gremo naprej!

Tiste naročnike, ki so z naročnino zaostali, pa prosimo, naj nam isto kmalu določijo, da ne bomo imeli z ustavljanjem lista sitnosti. — Naročnina naj se pošilja na „Upravništvo „Slov. Gospodarja“ v Mariboru“.

Pri novih naročilih prosimo, naj se dostavi: nov naročnik.

Upravništvo.

Celjska gimnazija.

Nemci se še vedno niso pomirili, ker so dne 21. marcija v državnem zboru izgubili bitko za Celje. Nihče bi se ne čudil, ako bi se Slovenci veselili zmage, ki so jo pridobili s pomočjo dobrih in zvestih prijateljev ter se pripravljali za nadaljnje korake v celjski stvari. Gotovo je namreč,

da Nemci ne bodo mirovali, ampak skušali popraviti, kar so dne 21. marcija izgubili. A zgodilo se je med Slovenci nekaj drugega.

Vodja kranjskih liberalcev, dr. Tavčar, je zapustil stališče vseh Slovencev ter v svojem listu, zloglasnem »Slov. Narodu«, predlagal Nemcem spravo. Ker se v celjski stvari gre v prvi vrsti samo za to, ali ostane slovenski gimnazijski razredi še nadalje v Celju ali ne, se predlog kranjskih liberalcev more samo tako razumeti, da nam svetujejo, naj pustimo Celje. To pa v očeh vsakega Slovenca ni sprava, ampak kapitulacija.

To najnovejšo stališče kranjskih liberalcev v celjskem vprašanju nam je veliko škodovalo pri naših nasprotnikih in prijateljih. Nasprotniki trobijo sedaj v svet, da tudi nekateri Slovenci uvidijo, da je zahteva Nemcev opravičena, ako se prestavi slovenska gimnazija iz Celja, da se torej za Celje navdušujejo le slovenski politični hujskači. Vsakdo ve, posebno na Štajerskem, koliko moč imajo t-ki izrazi na zgoraj, če nosijo le količkaj verjetnosti na sebi.

Naši prijatelji med drugimi slovenskimi narodi pa se hudujejo, da jih silimo v državnem zboru, naj se z nami potegujejo za celjsko gimnazijo, doma pa ponujamo Nemcem spravo. Smatrajo nas za neodkritosrčne ali vsaj za politične komediante.

Zakaj pa so kranjski liberalci za spravo? 1. Njim ni mar bojevanje za narodne vzore in težnje, ampak oni hočejo imeti proste roke za gonjo proti »farjem in klerikalcem«. 2. Ne smejo se v boju zoper

Nemce preveč izpostavljati, ker so z njimi v tesni politični zvezi. Na Kranjskem gredo namreč v deželni zboru in pri volitvah Nemci in liberalni Slovenci skupaj.

Vkljub vsemu temu pa se nahajajo v deželah, kjer imamo narodne boje z Nemci, še vedno ljudje, ki podpirajo kranjske liberalce in njihove liste. Tudi na Štajerskem je tako! In ti prijatelji so posebno med našimi razumniki.

In sedaj poslušajmo! Ako je kak kmet ali viničar, ki je obiskoval samo par razredov ljudske šole, naročnik »Štajerca« — »Štajere« gori ravno za take »sprave« kakor »Slov. Narod« — potem ga potisnemo ven iz naših narodnih vrst ter mu povemo, ti si nemsčutar in med poštenimi Slovenci nimaš več prostora. Če pa kak lepo počesan slovenski razumnik čita »Slov. Narod« ter priseza vsled lastne duševne plitvosti na njegove nazore, potem je seveda še vedno narodnjak, rodoljub, domordec in kakor se že glasijo ti lepozvočni izrazi. To je dandanes razloček med slovenskim kmetom in slovenskim razumnikom v presojevanju čiste narodnosti.

Listi poročajo, da bo dne 10. t. m. v Celju zborovanje, na katerem se bo javno ugovarjalo »spravnim« predlogom kranjskih liberalcev. Ne vemo, ali bode tudi kaj kmetov povabljenih na ta shod ali ne. Kolikor čujemo, imajo priprave za ta shod močje v rokah, ki tega gotovo ne bodo opustili in se ozirali tudi na kmeta. Krščansko misleči kmetje na Spod. Štajerskem se bodo

Listek.

Škrlatast cvet.

Po Vaclavu Kosmaku S. S.

Gotovo si že bil, dragi čitatelj, v jelkovem ali smrekovem gozdu in si videl, kako je tam krasno in ljubeznjivo! Oh, jaz imam gozde nad vse rad! Pa onemu, ki hodi vsak dan po lesih, postane ta krasota čisto navadna, tako da jo opazuje čisto ravnodušno ali je niti ne vidi: vse preveč zeleno mu je tu gori v teh vejah, vse preveč jednostavno. — Spomladi se pa tudi najsuhoparnejši modrijan ustavi pri kaki smreki, razgleda se vanjo z razkošjem, popraska za ušesi in meni: naj me vr ... vzame; to je krasota! Kakor kita cvetja!

In to se godi navadno, ko se smreke razcvetajo v škrlatno cvetje. Smrekovi cveti roditelji »pur« štrlijo na vejah kvišku kakor plamenice (baklje), gorijo in se lesketajo kakor škrlat zlasti v solncu, da ti mora srce zarajati.

Drevo človeštva je sicer vedno zeleno, kakor smreka, čeravno tu pa tam suha iglica ali vejica z njega pade, ali to zelenje, to življenje njegovo je enakomerno.

Ljudje se skrbijo, delajo, grešijo, ljubijo, sovražijo, zatirajo in — umirajo — Tako

gre to brez prestanka, tako, da se ti mrzi to vedno opazovati. Včasih pa se objavi na drevu človeštva krasni cvet, dober človek, poln čednosti, katerega krasi škrlat duševne plemenitosti, četudi hodi pota bede in siromaštva. Takega človeka opazovati je zanimivo in prijetno. In tak škrlatast cvet je bila Kočarkova Katrica.

Poslušaj torej, hočem ti pripovedovati čisto prosto dva pojavi iz njenega življenja.

I.

Sirota gre po svetu.

V Markovcu visi pred cerkvijo star lesen križ, Kristova podoba, ki ni sicer umetno izrezana in ima velike rudeče rane, ima kolena od poljubljanja že čisto oguljena. Ljudje na deželi so v marsičem otrokom podobni. Tudi jaz sem kot mali deček vroče poljubljal ta križ, četudi ni posebno krasen, in to delajo deželani v obče. Gledajo pač bolje v duhu kakor z očmi, — to je dobro —. Našo »gospodo« gane k spoštovanju le krasen in umetno izdelan križ.

Pred tem markovskim križem je klečala pred mnogo leti Kočarkova Katrica. Tiho je molila. Bila je zavita v veliko temno ruto, iz katere je bilo gledalo njeno blede obličje, kakor mesec izza temnih oblakov. Njen obraz ni bil posebno lep a tudi ne nelep; bil je

priprost in ponižen kakor obraz svetnice. Naenkrat povzdigne modre oči k staremu križu, gleda skozi velike solze na Odrašenikov obraz in iz prsi se ji izvije vzdih in tresel se je ta vzdih kakor struna. In ta brneča struna je zvenela k nebu do nebeskih vrat, kjer se deli podpora različna in vsem. Kočarkova Katrica je bila uboga sirota. Očeta ni poznala — padel je v francoskih vojskah — a mater je videla pokladati v grob že v 9. letu. Uboga Katrica! Po materi ni ostalo družega nego poročna obleka, nekaj rut za vsak dan ter star molitvenik, vezan v usnje z medenimi sponami. Kaj pa je tudi mogla revna težakinja, ki ni imela niti lastnega ognjišča, več zapustiti? Posteljo in skrinjo so prodali za pogreb.

Katricu so si vzeli začetkom sorodniki, pa hitro so se je naveličali. Poiskali so ji službo za pestunjo. No, najela se je, za kak predpasnik je tudi dobila, kaj pa je prestala za to, ne vprašaj se. Prosim vas, na ubogo siročje, katerega nihče ne brani, nakladajo mnogi ljudje toliko dela, da človeka boli reči. Katrica pa je služila pri gospodinji, katere se je vsak rad izogibal na deset korakov. Izkusila, trpela je dosti in vendar je postajala močnejša, rastla je kakor borovičica v strani, s katero maje veter, obletava dež in sneg. Ko je dorastla, služila je tu in tam za dekle.

na tem shodu seveda brez vsakega obotavljanja pridružili razumnikom ter obsodili »spravne« predloge kranjskih liberalcev.

Treba pa bo, da se na tem shodu tudi določi, da se pri presojevanju slovenskega rodoljubja pri razumnikih ravno tako ravna kakor pri kmetih. Kdor ima liste kakor je »Slov. Narod«, ki govori in dela v nemškem smislu, tisti se naj ravno tako proglasi narodnim izdajcem, kakor kak prijatelj »Štajerca«. Magari če bodo med »proglasenimi« tudi državni ali deželni poslanci! Postanimo enkrat brezobzirni!

Potem še le, ako se to zgodi, imel bo »Slov. Narod« kot slovenski list nasproti javnosti isto veljavo kot »Štajerc«. Vsak dan lahko prinese kakor »Štajerc« cele kupe spravni predlogov, a vsak bo vedel, odkod prihajajo in koliko zaslonbe imajo v narodu.

Kmetijske zadruga na Francoskem.*)

Kdor ima le količkaj sočutja za našega kmeta, razveselil se je, ko je sprejel državni zbor 18. dec. 1901 zakon o kmetijskih zadrugah. Bila pa je tudi že skrajna sila. Kmeta je potisnil na jedni strani boj proti kapitalizmu, a na drugi težki davki globoko v dolgove, iz katerih se nikdar sam ne bi mogel rešiti. Pomoči mu more edino dobra stanovska organizacija. Ko se mu je po dolgem čakanju ista obljubila, sme upati na zboljšanje žalostnih svojih razmer. Čakanje je bilo res dolgo, kajti predložen je bil zbornici načrt o kmetijskih zadrugah že l. 1891 a sprejet po dolgih desetih letih. Vse hitreje se je vršila kmetijska organizacija na Francoskem. Ko so bili v francoski zbornici leta 1884 potrjeni predlogi glede obrtnih zvez in se je prebral v drugem zasedanju 3. odstavek pravil, glaseč se: »Zadruga imajo nalogo varovati gospodarske koristi obrtnega in trgovskega stanu — — itd.«, prekinil je poslanec Oudet branje: »zakaj tudi ne varovati koristi kmetijskega stanu.« Predlog kmetijskih zadrug, ki takrat niti samostojno sestavljen ni bil, sprejel se je kmalu. Čez par let že je bilo ustanovljenih 1700 podružnic združenih v 10 večjih kmetijskih zadrugah, ki so šteje nad 700.000 udov. In to se je zgodilo na Francoskem, kjer kmetijsko ljudstvo ni kazalo

*) Članek je ponatisnjen po »Slov. Listu«.

Znala se je postaviti vsakemu delu, radi so jo jemali v službo in vendar je povsod čutila, da je uboga sirota; porivali so vero povsod nazaj in marsikateri surovež jo je zasmehoval. To jo je bolelo. — Katrica, že z malega zapuščena in zatirana, postala je vsled takih okolištin tužna, osamela, pa tudi možata. »Ali ni svet odprt?« si je mislila. »Pojdem tje, kjer me ne poznajo. Delati znam, morebiti se preživim.«

Šla je h gospodu župniku na posvetovanje. Duhovnik ji ni branil, meneč, če ona Boga ne zapusti, tudi Bog nje ne bode. Sklenila je torej oditi in danes se loči. Bila je pri spovedi, pokrepčala se z Najsvetejšim kruhom, ki daje človeku moč, da more korakati, kakor nekoč prerok Elija, na večno Božjo Goro, da ne omaga in se ne zgrudi. Sveta maša je ravno minula. Tu kleči torej Katrica pred cerkvijo pod križem, ki ji je oče, mati, moč, podpora in tolažba. Cerkovnik je odprl duri, potrkal Katrico na rame in rekel: »Pojdi, čas je že, ne morem te čakati.« Katrica se je stresla, kakor iz sna prebujena, zarudela in podala cerkovniku roko v slovo: »Z Bogom, stric, jaz že odhajam!»

«A kam pojdeš?»

«V Brno.»

«Le pazi, da se tam ne pokvariš!»

«Prosila sem ravnokar za to.»

nič veselja do združenja, kajti njih beda ni bila tako kričeča, kakor pri nas.

Da moremo spoznati veliko potrebo in korist zadrug, pogledajmo njih delovanje.

Te zadruga pričele so delovanje z nakupovanjem gnojil in krme, stvari, ki so najbolj potrebne kmetu, in povzročile so velik upliv na trgovino s temi potrebščinami. Kmalu na to so si nakupile skupna kmetijska orodja zlasti dražjih strojev, katerih si posamezniki ne morejo omisliti n. pr. mlatilnice na par, slamoreznice itd. in prevzele so preje od države urejevano kanalizacijo in osuševanje močvirja. Pozneje pa so ustanovile zadruga mlekarne, sirarne itd.

Ne pridejo tu v poštev le mlekarne, sirarne in slične naprave, katere smo deloma omenili, ampak ustanovitev tovarn za salami, klobase, nudelne, makarone in druge jestvine. Uradniki in delavci v teh tovarnah ne dobijo le stalne plače, ampak tudi delež pri končnem dobičku, kar jih brezdvomno tudi spodbuja k pridnosti in vestnosti.

Ustanovile so francoske zadruga svoje posojilnice v veliko pomoč svojim udom. Pri zavarovanju proti ognju in toči zastopajo deloma agenturo večjih zlasti deželnih zavarovalnic ali pa so ustanovile lastne zavarovalnice pred vsem proti nesrečam pri živini in zavarovalnice za življenje. Poslednje imajo tako urejene, da plačujejo oni udje, ki pristopijo k nji z 25. letom 5 frankov (4.05 kron av. velj.) ostalo pa prispeva za ude zadruga fond. Zavarovanici si s tem prikrbe pokojnino za starost, katero dobe po 65. letom v znesku 263 frankov (213.48 kron av. velj.). Tako je vsak zavarovanec rešen strahu pred starostjo, ko mu roke opešajo, na drugi strani pa dela sitnosti občini.

Posamezne zadruga imajo svoje bolniške blagajne, iz katerih se vzdržavajo zadruga zdravniki in podpirajo uboge udove in sirote umrlih zadrugačnikov. V krajih pa, ki so ali preveč oddaljeni od mesta, ali ne morejo vzdrževati zdravnika, so zadruga lekarne uravnane po zdravnikovem navodilu.

Posebno pa nam morajo ugajati pri francoskih zadrugah posredovalna sodišča. Seveda si ne smemo misliti, da se tu razpravlja o kriminalnih zločinih ali pa, da obsojajo v zapor, ampak ta posredovalna sodišča imajo, kot že beseda sama pove, namen posredovati in pomirjati osobito pri prepirih, ki nastanejo vsled nevednosti prizadetih. Pomislimo le na nepotrebne pravde naših kmetov zaradi mej. In ravno take pravde so spravile že mnogo kmetov na kant. Dobička tako drugi nima kot advokat. Ta sodišča prav uspešno delujejo.

«No, dobro je tako», kimal je cerkovnik, «in če postane iz tebe tam kaka milostljiva gospa, ne pozabi na mene in pošlji mi za tobak», dodal je pikaje.

Katrica je požrla to besedo in šla se molit na materin grob. Zelenel je na njem bršljan. Utrga si vejico, vloži jo v molitvenik, rije z roko v črno zemljo, kakor bi hotela prijati za roko mrtvo mater, ki je spodaj nevdramno spala — vstane in gre nazaj v župnišče.

Gospod župnik je sedel v zeleni utici pred župniščem in zajutrkoval.

«Dobro došla Katrica! ali prideš po slovo?»

Katrica mu poljubi roko in zasepeče: «Da».

«No, veseli me, da si se tako lepo pripravila na odhod. Sedi in poslušaj, kar ti porečem. Nimaš očeta, nimaš matere, da bi ti dali opomine in te blagoslovili; storim to jaz kot tvoj duhovni oče. — V mestu boš imela mnogo skušnjav; morebiti prideš v službo k ljudem, ki nimajo trohice vere in te bodo zasmehovali, če boš molila ali šla v cerkev. Rečejo ti, da so to neumnosti. Ne maraj za take besede in stori svojo krščansko dolžnost. Ako bi te v tem zadrževali, poišči si raji drugo službo, četudi manjšo, to nič

Za vzgled naj zadostuje posredovalno sodišče v Belleville. V 3—4 letih se je pred tem sodiščem poravnalo nad 170 preprirov.

Nič manjšega pomena niso zadruga delavske posredovalnice, ki so tudi od vlade potrjene. V zvezi z drugimi zadrugami prav uspešno delujejo.

Kmetijske zadruga že same na sebi so prava šola za kmeta. Saj v njih se nauči vsega, kar potrebuje v svojem stanu. Vendar pa ni zadovoljen francoski kmet, da bi se moral še le odrašen učiti vsega, ampak zahteva že v mladosti pouka v umnem poljedelstvu. Pred vsemi zasluži v tem oziru pohvalo bretonski kmet. V vsaki bretonski ljudski šoli poučuje se dečke poleg drugih predmetov nekaj ur v poljedelstvu, deklice pa dobivajo pouk o gospodinjsstvu.

Da dobe zadrugačniki dovolj dobrega berila, ustanavljajo zadruga ljudske knjižnice. Potreba ljudskih knjižnic se vedno tudi pri nas povdarja — a žal bože — ustanovi se jih malo.

Videli smo delovanje francoskih kmetijskih zadrug. Res zavidati smemo Francoze. Preteče še nekaj desetletij, predno bo našemu kmetu vse tako dobro preskrbljeno, vendar bodimo veseli, da je vsaj enkrat sprejet zakon o zadrugah — dasi šele na papirju. — Le zadruga bodo mogle spraviti kmeta do smisla za skupno delovanje in ga oprostiti polagoma hlapčevanju kapitalu. A to pomozhi Bog!

Politični ogled.

Štajerski deželni zbor so nameravali takoj po velikonočnih praznikih sklicati h kratkemu zasedanju, da se Gradcu dovoli vzeti visoko posojilo. Ker pa se je bilo bati, da bodo stranke pri tem zborovanju veliko govorile in posegale celo v politične predmete, za to so opustili za sedaj sklicati deželni zbor in se ga bodo sklicali le koncem aprila.

Nemške zahteve. Nemci zahtevajo, naj se jim da še jeden Nemeč kot minister, kateri bo njihov zaupni mož. Pozabljajo pa, da so sedaj vsi ministri Nemci, čeravno Avstrija po večini ni nemška, da so vsi ministri navdušeni, preveč navdušeni Nemci, da torej Nemcem ni treba še posebnega ministra, kakor ga imajo Čehi in Poljaki. A nekdo bi potreboval takega ministra in to so Jugoslavlani.

Veliki nemiri. V Macedoniji in Albaniji je zopet začelo nevarno vreti. Zbirajo se ustaške čete ter silijo ljudi, naj tudi zgrabijo

ne de. Bolji je mali zaslužek, da je le z Bogom pridobljen. V mestu so vojaki, zali fantje, poglede bodo metali za teboj, ali se ti bo dobrikal celo kak gospod, nikomur ne veruj, ne zaupaj! To bi bila cesta naravnost k pogubi. Ogibaj se, kjer se moreš. Bodi pravična in poštena, zvesta svojim gospodarjem, — no, pa v tem se na tebe zanesem. Tako in sedaj je dosti. Dolge pridige ti nočem govoriti; le to izvršuj, kar sem ti rekel in bode dobro. — Idi v mojo sobo! Na mizi leži zapечатeno pismo, prinesi je sem!»

Katrica prinese list; gospod župnik pogleda naslov, je li prav in reče: «Tu imaš pismo za milostljivo prednico samostana. Pisal sem ji že prej, mogoče dobiš službo takoj, ako pa ne, ostanesh nekaj dni v samostanu, da se ti ugodijo kako mesto. — Za samostan lahko poižveš. Reci milostljivi prednici, da se ji spoštljivo priporočam. In sedaj lahko greš v imenu božjem. No, ne plakaj, ne, to nič ne pomaga. V mestu ti bode treba poguma ne pa joka. Ko bi potrebovala kakega sveta, piši mi.»

Katrica je poljubila staremu župniku roko in dve debeli solzi sta padli na njo. Ni mogla govoriti, zašepetala je samo: «Povrni Vam to —»

«No, no, že prav, že dobro!» nasmehnil se je duhovnik in ji pogladil zajokano obličje.

za orožje in se jim pridružijo. Kdor se jim ustavlja, tega umorijo. V neki vasi pri Dilepu je bil umorjen učitelj Milan Isornic, ker ni hotel ustašev podpirati. Turški vohun Joanko je bil v Vodeni umorjen, ker je izdal ustaško četo in je bilo kakih 200 ustašev ugrabljenih, istotoliko pa jih je zbežalo. V Gumenici so ustaši zasedli pravoslavno cerkev in pregnali turške pope. V Sestovu je bila že mala bitka. Iz zapora ubegli učitelj Stevov je s svojo ustaško četo prišel v Sestovo, kjer so jih turški vojaki naskočili. 7 turških vojakov je bilo ubitih, 2 ranjena; izmed ustašev sta bila dva ubita in več ranjenih. Tudi Stevov je bil ranjen in je zbežal v hišo svoje neveste. Turki so hišo naskočili. Stevovjeva nevesta je turškega poveljnika udarila s handžarjem po glavi. Turki so jo razjarjeni ustrelili. Stevov je videl, da ni rešitve in se je sam ustrelil.

Vodja nemških katolikov dr. Ernst Lieber je umrl dne 31. marcija v Kambergu. Po smrti Windhorsta je on vodil nemške državne poslance. Bil je sicer mož globokega znanja, a vendar ni mogel priti do iste veljave, kakor njegov prednik.

Cecil Rhodes, eden glavnih provzročiteljev burske vojske, je umrl. V Južni Afriki si je nagnobil ogromno imetje, postal je zlati kralj; svoj čas je bil tudi kaplandski minister.

Med Buri in Angleži se vrše, kakor se poroča iz Južne Afrike, neka pogajanja za mir. Kakor vsa dosedanja pogajanja bodo skoro gotovo tudi ta ostala brezvspešna. Tako trdi tudi Krüger. Buri hočejo popolno svobodo, kar jim pa Angleži ne bodo dovolili prej, predno ne bodo angleške čete popolnoma poražene.

Dopisi.

Poziv na vse slovenske rojake. (Od Sv. Lovrenca nad Mariborom.) Drevje poganja zopet brstje, nebesni obok se čim dalje bolj jasni; dasiravno se bleste s prijaznih hribov še beli kristali, so že vendar povsod videti znamenja, da si je po dolgem počitku zopet opomogla priroda.

To je navaden pojav, ponavljajoč se leto za letom. — Ne pravil bi vam, rojaki, tega, da ni v najtesnejši zvezi z našim narodnim življenjem; prikazala se je namreč v srcih nekaterih tukajšnjih narodnjakov iskrica upanja, da je še mogoče, obhajati veliko besedo vstajenja tudi glede slovenske zavesti.

Lepo je naše zeleno Pohorje. Ni čuda, da se cede sline našim nasprotnikom po njem?

«A ko bi me ne bilo več tukaj, ko se vrneš, pridi me obiskat tja gori!»

Pokazal je proti pokopališču in potegnivši črno čepico raz belo glavo, mahal jej je z roko v slovo.

Iz župnišča je šla k stari zasebnici Petrinji — svoji botri. Imela je pri njej obleko in blazine. Starka ji je dala, kar je imela, malo mleka in pol kolačka kruha na pot. Katrica si je zvezala obleko v ruto in prosila botro: «Te blazine mi sedaj še tukaj shranite, pa pazite, da mi jih nikdo ne pobere!»

«Ne boj se hčerkica, — kakor bi jih imela doma, to je čisto vsejedno! Ne pozabi me in če boš videla kedaj v mestu koga od nas, sporoči mu, kaj in kako je s teboj!»

«Jaz vam bom pisala, gospod župnik ali pa gospod učitelj vam prečita», rekla je Katrica, ko je vezala culico.

«Tedad pa z Bogom ostanite, moram brzo iti.»

«Počakaj, da te pokropim na srečno pot!»

Petrinja je segla v kropilnico in je pokrižala Katrico. Potem je šla z njo črez dvor po vrtu okoli hleva. Za skednjem je postala in gledala žalostno za odhajajočim dekletom.

Katrica je brzo korakala kakor bi utekala kaki nesreči. Ko je dospela na hriboček, na katerem stoji divja mejna hruška, zgoraj

Posrečilo se jim je, da so se vgnezdili tudi tukaj. Ustanavljajo si društva, ki delajo z vso silo na to, da se potujči naš rod.

Premalo probujeno kmetško ljudstvo ni moglo priti do spoznanja, da je to črv, ki vedno silneje gloda na osrčju slovenskega ljudstva. Vsako slovensko srce se zgraža nad počenjanjem naših nasprotnikov, ki so spravili naše ljudstvo že tako daleč, da samo deluje za svoj pogin. — Do sem je šla nečuvna predrznost, dalje ne sme iti!

Rojaki Slovenci! S svojo močjo nam ni mogoče izvršiti naloge, katero nam naklada naša dolžnost. — Jedina naša rešitev so knjige! To je uvidel odbor »kmetškega bral. društva«, ki je sklenil poprositi v imenu slovenske vzajemnosti in prijateljske vezi, domačine kakor tudi druge, da mu pomorejo.

Ker je bila poprejšnja knjižnica do cela zanemarjena, ustanovila se bo nova, iz katere se bo izposojevalo ljudstvu v pristnem slovenskem duhu pisano berilo, ki bo gotovo, čeravno počasi, pa vendar gotovo delovalo.

A sredstev ni!

Zato kličemo vsem:

«Prost mora biti, prost moj rod,
Na svojej zemlji svoj gospod!»

Dvignili smo prapor svoj, na njem se blesketata dva verza. Te besede kličemo vsakemu bratu Slovincu v spomin, v katerega srcu se tli iskrica prave, čiste ljubezni do svojih bratov. Pomagajte nam! Vsako knjigo bo odbor hvaležno sprejel. Ako pa kdo ne more knjige podariti, naj pa blagovoli naznani primerno ceno, da vsaj po tem potu pridemo do svojega smotra.

«Imaš-li, brate, mnogo od nebes,
Od bratov ne odvrtačaj mi oči!»

Odbor si bo zabilježil imena vseh blagorčnih darovalcev v trajen spomin. (Pošilja naj se na naslov: g. Šel, knjižničar »Bral. društva« pri Sv. Lovrenci nad Mariborom.)

Rojaki domačini! Storite vse, da se posrečijo naši upi! Ne ustrašite se dela; delo je, osobito pa v tem oziru, največji kinč pravega moža! Le z vsestranskim navdušenjem bomo lahko klicali:

«Le vstani, horni narod moj,
Do danes v prah teptan,
Pepelni dan ni dan več tvoj,
Tvoj je vstajenja dan!»

Sv. Lenart v Slov. gorica. (Šolske stvari). Pod tem naslovom je bil v št. 13. z dne 27. sušca priobčen dopis, v katerem se naši nasprotniki opravičujejo zaradi njihovega ravnanja v šolskih stvareh z raznovrstnimi razlogi. S tem dopisom pa so se razžalili pisatelj prvega članka v št. 12. »Slov.

Gospodarja«, kakor tudi udje kraj šolskega sveta. Cenjeni bralci bi si lahko mislili, da le naši purgarji vedo pravice deliti, mi drugi pa kar nepremišljeno glasujemo, ne vedoč, kako se mora kaj razsoditi. — Prosim, naj povem en resničen dogodek iz preteklosti, potem sodite sami pravičnost in skrb naših purgarjev za nas kmete: Pred par leti je bila pri nas razpisana služba za nadučitelja; prošnikov je bilo več; med njimi je bil tudi eden s spričevali z »odliko«, vrh tega pa še izvršten in sloviti sadjar, in za tega smo mi slovenski kmetje prosili; pa takrat pri naših slavni pravicoljubnih tržanih niso pomagala izvrstna spričevala, ker je ubogi učitelj imel neki od naših nasprotnikov »neodpustljiv greh« namreč: bil je Slovenec; tedaj gre slavna deputacija naših tržanov v Gradec, in res so dosegli, kar so želeli; mi smo propali, in oni so dobili, katerega so želeli, akoravno bi se z našim kandidatom ne bi mogel primerjati. Torej proč od Gradca!

Blizu tako se zdaj godi; tudi ta gosp. učitelj, za katerega je naša stranka glasovala, je sadjar in tudi druga spričevala so dobra, pač pa ima zgoraj imenovan neodpustljiv greh, in kakor se govori, tudi nekaj upanja, da če izpraznjeno mesto dobi, da zna postati tržan; seve tega pa se naši nasprotniki grozno bojijo, ker tla njih vlade so že zelo omajana. To dobro čutijo, in ako bi nam sreča bila mila, in mi z našim kandidatom prodremo, tedaj bi jim tla postala še bolj ledena. In to je vzrok, da se je naša nasprotna deputacija zopet podala v Gradec; kaj so dosegli, bo prinesel čas.*

Zakaj neki imamo naš šolski vrt, če ga ne obdelujejo otroci? Zakaj plačujemo najemnino za vrt in stroške za ograjo vrta, ker všolani kraji ne dobijo iz njega pravega pouka? Če ste slavni tržani tako skrbni za nas kmete, da nam nikdar ne privoščite učitelja, veččega v sadje- in vinoreji, kar bi bilo za nas in za naš okraj najbolj važno, tedaj pa se še enkrat potrudite v Gradec, da nam dosežete, da se sme ta nepotrebni šolski vrt odstraniti, in z njim tudi stroški za vrt. Toliko resnici na ljubo!

Sv. Lenart v Slov. gorica. (Šolske razmere). Nič ni pomagalo, da so se trgovci Papst, trgovec Sedminek in notar Toplak vozili v Gradec zaradi novega učitelja. Deželni šolski svet je imenoval učiteljem za trg gosp. Ureka v Spodnji Polskavi, izvrstnega učitelja in značajnega Slovenca, kakor smo si ga tukaj želeli.

* Nič niso dosegli! Glej drugi dopis! — Opomba uredništva.

široko razrasla, spodaj otla in ožgana od pastirskih ognjev, sedla je pod njo in pogledovala dolgim meglenim pogledom na svojo rojstno vasico, na te zelene vrte, na valovite njive, kjer je od malega delala v potu obraza; zrla je na sive strehe, pod katerimi je služila, jedla kruh namočen v solzah; pogled ji je zastal na cerkvici, kjer je tako pogosto svojo skrb, svojo bolešt, svoje pregreške Bogu tožila, kjer je tako pogosto našla tolažbo in mir, — na tej cerkvici, zraven katere je majhen prostorček, dva koraka dolg, korak širok, z bršljanom porasten, — oh, oči so se ji znova napolnile s solzami pri tem spominu! Vzela je rožni venec in zrla med molitvijo nehote dalje na te temne gozde, kjer je ob nedeljah iskala jagode in maline, kjer je trgala preljubeznjive cvetke, kjer pred njo niti ptički niso odletavali, niti veverice se plašile, kjer ji je vse bilo prijazno in vabljivo. In v duši se ji je objavila vsa vonjava in prijetnost lesa, prerazkošni spev lesnih krilatcev, lahno šumenje potoka, — bilo ji je naenkrat tako domače, tako ljubo, da se ji je storilo milo po tej vkljub vsemu vendar le ljubi vasici, da ji je bilo žal odhoda — Pa ohrabrila se je. Naglo je vstala in se dalje podala v svet. Prekoračila je hriboček, ozrla se še jedenkrat in — izginila je na drugi strani.

Bila je v svetu tuja, neznana, sama, osamela kakor prst.

II.

Po dvajsetih letih.

Proti Markovcu je drdral po veliki cesti poštni voz. Kočijaž je poganjal in konji so dirjali kar so mogli. V kočiji je sedela gospa v temni obleki in dve mladi gospici. V Markovcu se voz ustavi pred gostilno, gospa z gospicama stopi iz kočije, ukaže kočijažu prtljago v gostilni shraniti in vse tri grede, ne da bi se ustavile v gostilni, naravnost proti cerkvi. Solnce se je ravnokar prikazalo nad cerkveno streho in majevo jutro je dihalo hlad in vonjavo.

Pozvonilo je k sveti maši. Tu in tam se je prikazala izza vežnih vrat kaka starka z molitvenikom pod pazduho, ali je kak zasebnik krenil proti cerkvi. Gledali so zvedavo na tuje goste. Fantje, stoječ pred solo in čakajoč, da pojde gospod župnik do cerkve, so preobračali oči in kakor prestrašeni snemali klobuke raz glave.

Gospa je vedla gospici skozi velike duri v cerkev, jih posadila v zadnjo klop in šla, kakor bi bila v markovski cerkvi dobro znana v zakristijo.

(Konec prihodnjic)

na tem shodu seveda brez vsakega obotavljanja pridružili razumnikom ter obsodili »spravne« predloge kranjskih liberalcev.

Treba pa bo, da se na tem shodu tudi določi, da se pri presojevanju slovenskega rodoljubja pri razumnikih ravno tako ravna kakor pri kmetih. Kdor ima liste kakor je »Slov. Narod«, ki govori in dela v nemškem smislu, tisti se naj ravno tako proglasi narodnim izdajcem, kakor kak prijatelj »Štajerca«. Magari če bodo med »proglasenimi« tudi državni ali deželni poslanci! Postanimo enkrat brezobzirni!

Potem še le, ako se to zgodi, imel bo »Slov. Narod« kot slovenski list nasproti javnosti isto veljavo kot »Štajerc«. Vsak dan lahko prinese kakor »Štajerc« cele kupe spravni predlogov, a vsak bo vedel, odkod prihajajo in koliko zaslonbe imajo v narodu.

Kmetijske zadruge na Francoskem. *)

Kdor ima le količkaj sočutja za našega kmeta, razveselil se je, ko je sprejel državni zbor 18. dec. 1901 zakon o kmetijskih zadrugah. Bila pa je tudi že skrajna sila. Kmeta je potisnil na jedni strani boj proti kapitalizmu, a na drugi težki davki globoko v dolgove, iz katerih se nikdar sam ne bi mogel rešiti. Pomoči mu more edino dobra stanovska organizacija. Ko se mu je po dolgem čakanju ista obljubila, sme upati na zboljšanje žalostnih svojih razmer. Čakanje je bilo res dolgo, kajti predložen je bil zbornici načrt o kmetijskih zadrugah že l. 1891 a sprejet po dolgih desetih letih. Vse hitreje se je vršila kmetijska organizacija na Francoskem. Ko so bili v francoski zbornici leta 1884 potrjeni predlogi glede obrtnih zvez in se je prebral v drugem zasedanju 3. odstavek pravil, glaseč se: »Zadruge imajo nalogo varovati gospodarske koristi obrtnega in trgovskega stanu — — itd.«, prekinil je poslanec Oudet branje: »zakaj tudi ne varovati koristi kmetijskega stanu.« Predlog kmetijskih zadrug, ki takrat niti samostojno sestavljen ni bil, sprejel se je kmalu. Čez par let že je bilo ustanovljenih 1700 podružnic združenih v 10 večjih kmetijskih zadrugah, ki so šteje nad 700.000 udov. In to se je zgodilo na Francoskem, kjer kmetijsko ljudstvo ni kazalo

*) Članek je ponatisnjen po »Slov. Listu«.

Znala se je postaviti vsakemu delu, radi so jo jemali v službo in vendar je povsod čutila, da je uboga sirota; porivali so vero povsod nazaj in marsikateri surovež jo je zasmehoval. To jo je bolelo. — Katrica, že z malega zapuščena in zatirana, postala je vsled takih okolištin tužna, osamela, pa tudi možata. »Ali ni svet odprt?« si je mislila. »Pojdem tje, kjer me ne poznajo. Delati znam, morebiti se preživim.«

Šla je h gospodu župniku na posvetovanje. Duhovnik ji ni branil, meneč, če ona Boga ne zapusti, tudi Bog nje ne bode. Sklenila je torej oditi in danes se loči. Bila je pri spovedi, pokrepčala se z Najsvetejšim kruhom, ki daje človeku moč, da more korakati, kakor nekoč prerok Elija, na večno Božjo Goro, da ne omaga in se ne zgrudi. Sveta maša je ravno minula. Tu kleči torej Katrica pred cerkvijo pod križem, ki ji je oče, mati, moč, podpora in tolažba. Cerkovnik je odprl duri, potrkal Katrico na rame in rekel: »Pojdi, čas je že, ne morem te čakati.« Katrica se je stresla, kakor iz sna prebujena, zarudela in podala cerkovniku roko v slovo: »Z Bogom, stric, jaz že odhajam!»

«A kam pojdeš?»

«V Brno.»

«Le pazi, da se tam ne pokvariš!»

«Prosila sem ravnokar za to.»

nič veselja do združenja, kajti njih beda ni bila tako kričeča, kakor pri nas.

Da moremo spoznati veliko potrebo in korist zadrug, pogledajmo njih delovanje.

Te zadruge pričele so delovanje z nakupovanjem gnojil in krme, stvari, ki so najbolj potrebne kmetu, in povzročile so velik upliv na trgovino s temi potrebščinami. Kmalu na to so si nakupile skupna kmetijska orodja zlasti dražjih strojev, katerih si posamezniki ne morejo omisliti n. pr. mlatilnice na par, slamoreznice itd. in prevzele so preje od države urejevano kanalizacijo in osuševanje močvirja. Pozneje pa so ustanovile zadrugne mlekarne, sirarne itd.

Ne pridejo tu v poštev le mlekarne, sirarne in slične naprave, katere smo deloma omenili, ampak ustanovitev tovarn za salami, klobase, nudelne, makarone in druge jestvine. Uradniki in delavci v teh tovarnah ne dobijo le stalne plače, ampak tudi delež pri končnem dobičku, kar jih brezdvomno tudi spodbuja k pridnosti in vestnosti.

Ustanovile so francoske zadruge svoje posojilnice v veliko pomoč svojim udom. Pri zavarovanju proti ognju in toči zastopajo deloma agenturo večjih zlasti deželnih zavarovalnic ali pa so ustanovile lastne zavarovalnice pred vsem proti nesrečam pri živini in zavarovalnice za življenje. Poslednje imajo tako urejene, da plačujejo oni udje, ki pristopijo k nji z 25. letom 5 frankov (4.05 kron av. velj.) ostalo pa prispeva za ude zadrugni fond. Zavarovalnici si s tem priskrbe pokojnino za starost, katero dobe po 65. letom v znesku 263 frankov (213.48 kron av. velj.). Tako je vsak zavarovanec rešen strahu pred starostjo, ko mu roke opešajo, na drugi strani pa dela sitnosti občini.

Posamezne zadruge imajo svoje bolniške blagajne, iz katerih se vzdržavajo zadrugni zdravniki in podpirajo uboge udove in sirote umrlih zadrugnikov. V krajih pa, ki so ali preveč oddaljeni od mesta, ali ne morejo vzdrževati zdravnika, so zadrugne lekarne uravnane po zdravnikovem navodilu.

Posebno pa nam morajo ugajati pri francoskih zadrugah posredovalna sodišča. Seveda si ne smemo misliti, da se tu razpravlja o kriminalnih zločinih ali pa, da obsojajo v zapor, ampak ta posredovalna sodišča imajo, kot že beseda sama pove, namen posredovati in pomirjati osobito pri preprih, ki nastanejo vsled nevednosti prizadetih. Pomislimo le na nepotrebne pravde naših kmetov zaradi mej. In ravno take pravde so spravile že mnogo kmetov na kant. Dobička tako drugi nima kot advokat. Ta sodišča prav uspešno delujejo.

«No, dobro je tako», kimal je cerkovnik, «in če postane iz tebe tam kaka milostljiva gospa, ne pozabi na mene in pošlji mi za tobak», dodal je pikaje.

Katrica je požrla to besedo in šla se molit na materin grob. Zelenel je na njem bršljan. Utrga si vejico, vloži jo v molitvenik, rije z roko v črno zemljo, kakor bi hotela prijeto za roko mrtvo mater, ki je spodaj nevzdrumno spala — vstane in gre nazaj v župnišče.

Gospod župnik je sedel v zeleni utici pred župniščem in zajutrkoval.

«Dobro došla Katrica! ali prideš po slovo?»

Katrica mu poljubi roko in zasepeče: «Da».

«No, veseli me, da si se tako lepo pripravila na odhod. Sedi in poslušaj, kar ti porečem. Nimaš očeta, nimaš matere, da bi ti dali opomine in te blagoslovili; storim to jaz kot tvoj duhovni oče. — V mestu boš imela mnogo skušnjav; morebiti prideš v službo k ljudem, ki nimajo trohice vere in te bodo zasmehovali, če boš molila ali šla v cerkev. Rečejo ti, da so to neumnosti. Ne maraj za take besede in stori svojo krščansko dolžnost. Ako bi te v tem zadrževali, poišči si raji drugo službo, četudi manjšo, to nič

Za vzgled naj zadostuje posredovalno sodišče v Belleville. V 3—4 letih se je pred tem sodiščem poravnalo nad 170 preprirov.

Nič manjšega pomena niso zadrugne delavske posredovalnice, ki so tudi od vlade potrjene. V zvezi z drugimi zadrugami prav uspešno delujejo.

Kmetijske zadruge že same na sebi so prava šola za kmeta. Saj v njih se nauči vsega, kar potrebuje v svojem stanu. Vendar pa ni zadovoljen francoski kmet, da bi se moral še le odrašen učiti vsega, ampak zahteva že v mladosti pouka v umnem poljedelstvu. Pred vsemi zasluži v tem oziru pohvalo bretonski kmet. V vsaki bretonski ljudski šoli poučuje se dečke poleg drugih predmetov nekaj ur v poljedelstvu, deklice pa dobivajo pouk o gospodinjstvu.

Da dobe zadrugniki dovolj dobrega berila, ustanavljajo zadrugne ljudske knjižnice. Potreba ljudskih knjižnic se vedno tudi pri nas povdarja — a žal bože — ustanovi se jih malo.

Videli smo delovanje francoskih kmetijskih zadrug. Res zavidati smemo Francoze. Preteče še nekaj desetletij, predno bo našemu kmetu vse tako dobro preskrbljeno, vendar bodimo veseli, da je vsaj enkrat sprejet zakon o zadrugah — dasi šele na papirju. — Le zadrugne bodo mogle spraviti kmeta do smisla za skupno delovanje in ga oprostiti polagoma hlapčevanju kapitalu. A to pomoz Bog!

Politični ogled.

Štajerski deželni zbor so nameravali takoj po velikonočnih praznikih sklicati h kratkemu zasedanju, da se Gradcu dovoli vzeti visoko posojilo. Ker pa se je bilo bati, da bodo stranke pri tem zborovanju veliko govorile in posegale celo v politične predmete, za to so opustili za sedaj sklicati deželni zbor in se ga bodo sklicali le koncem aprila.

Nemške zahteve. Nemci zahtevajo, naj se jim da še jeden Nemeček kot minister, kateri bo njihov zaupni mož. Pozabljajo pa, da so sedaj vsi ministri Nemci, čepravno Avstrija po večini ni nemška, da so vsi ministri navdušeni, preveč navdušeni Nemci, da torej Nemcem ni treba še posebnega ministra, kakor ga imajo Čehi in Poljaki. A nekdo bi potreboval takega ministra in to so Jugoslavlani.

Veliki nemiri. V Macedoniji in Albaniji je zopet začelo nevarno vreti. Zbirajo se ustaške čete ter silijo ljudi, naj tudi zgrabijo

ne de. Bolji je mali zaslužek, da je le z Bogom pridobljen. V mestu so vojaki, zali fantje, poglede bodo metali za teboj, ali se ti bo dobrikal celo kak gospod, nikomur ne veruj, ne zaupaj! To bi bila cesta naravnost k pogubi. Ogibaj se, kjer se moreš. Bodi pravična in poštena, zvesta svojim gospodarjem, — no, pa v tem se na tebe zanesem. Tako in sedaj je dosti. Dolge pridige ti nočem govoriti; le to izvršuj, kar sem ti rekel in bode dobro. — Idi v mojo sobo! Na mizi leži zapечатeno pismo, prinesi je sem!»

Katrica prinese list; gospod župnik pogleda naslov, je li prav in reče: «Tu imaš pismo za milostljivo prednico samostana. Pisal sem ji že prej, mogoče dobiš službo takoj, ako pa ne, ostanesh nekaj dni v samostanu, da se ti ugodijo kako mesto. — Za samostan lahko poižveš. Reci milostljivi prednici, da se ji spoštljivo priporočam. In sedaj lahko greš v imenu božjem. No, ne plakaj, ne, to nič ne pomaga. V mestu ti bode treba poguma ne pa joka. Ko bi potrebovala kakega sveta, piši mi.»

Katrica je poljubila staremu župniku roko in dve debeli solzi sta padli na njo. Ni mogla govoriti, zašepetala je samo: «Povrni Vam to —»

«No, no, že prav, že dobro!» nasmehnil se je duhovnik in ji pogladil zajokano obličje.

za orožje in se jim pridružijo. Kdor se jim ustavlja, tega umorijo. V neki vasi pri Dilepu je bil umorjen učitelj Milan Isornic, ker ni hotel ustašev podpirati. Turški vohun Joanko je bil v Vodeni umorjen, ker je izdal ustaško četo in je bilo kakih 200 ustašev ugrabljenih, istotoliko pa jih je zbežalo. V Gumenici so ustaši zasedli pravoslavno cerkev in pregnali turške pope. V Sestovu je bila že mala bitka. Iz zapora ubegli učitelj Stevov je s svojo ustaško četo prišel v Sestovo, kjer so jih turški vojaki naskočili. 7 turških vojakov je bilo ubitih, 2 ranjena; izmed ustašev sta bila dva ubita in več ranjenih. Tudi Stevov je bil ranjen in je zbežal v hišo svoje neveste. Turki so hišo naskočili. Stevovjeva nevesta je turškega poveljnika udarila s handžarjem po glavi. Turki so jo razjarjeni ustrelili. Stevov je videl, da ni rešitve in se je sam ustrelil.

Vodja nemških katolikov dr. Ernst Lieber je umrl dne 31. marcija v Kambergu. Po smrti Windhorsta je on vodil nemške državne poslance. Bil je sicer mož globokega znanja, a vendar ni mogel priti do iste veljave, kakor njegov prednik.

Cecil Rhodes, eden glavnih provzročiteljev burske vojske, je umrl. V Južni Afriki si je nagrabil ogromno imetje, postal je zlati kralj; svoj čas je bil tudi kaplandski minister.

Med Buri in Angleži se vrše, kakor se poroča iz Južne Afrike, neka pogajanja za mir. Kakor vsa dosedanja pogajanja bodo skoro gotovo tudi ta ostala brezvspešna. Tako trdi tudi Krüger. Buri hočejo popolno svobodo, kar jim pa Angleži ne bodo dovolili prej, predno ne bodo angleške čete popolnoma poražene.

Dopisi.

Poziv na vse slovenske rojake. (Od Sv. Lovrenca nad Mariborom.) Drevje poganja zopet brstje, nebesni obok se čim dalje bolj jasni; dasiravno se bleste s prijaznih hribov še beli kristali, so že vendar povsod videti znamenja, da si je po dolgem počitku zopet opomogla priroda.

To je navaden pojav, ponavljajoč se leto za letom. — Ne pravil bi vam, rojaki, tega, da ni v najtesnejši zvezi z našim narodnim življenjem; prikazala se je namreč v srcih nekaterih tukajšnjih narodnjakov iskrica upanja, da je še mogoče, obhajati veliko besedo vstajenja tudi glede slovenske zavesti.

Lepo je naše zeleno Pohorje. Ni čuda, da se cede sline našim nasprotnikom po njem?

«A ko bi me ne bilo več tukaj, ko se vrneš, pridi me obiskat tja gori!»

Pokazal je proti pokopališču in potegnivši črno čepico raz belo glavo, mahal jej je z roko v slovo.

Iz župnišča je šla k stari zasebnici Petrinji — svoji botri. Imela je pri njej obleko in blazine. Starka ji je dala, kar je imela, malo mleka in pol kolačka kruha na pot. Katrica si je zvezala obleko v ruto in prosila botro: «Te blazine mi sedaj še tukaj shranite, pa pazite, da mi jih nikdo ne pobere!»

«Ne boj se hčerkica, — kakor bi jih imela doma, to je čisto vsejedno! Ne pozabi me in če boš videla kedaj v mestu koga od nas, sporoči mu, kaj in kako je s teboj!»

«Jaz vam bom pisala, gospod župnik ali pa gospod učitelj vam prečita», rekla je Katrica, ko je vezala culico.

«Tedad pa z Bogom ostanite, moram brzo iti.»

«Počakaj, da te pokropim na srečno pot!»

Petrinja je segla v kropilnico in je pokrižala Katrico. Potem je šla z njo črez dvor po vrtu okoli hleva. Za skednjem je postala in gledala žalostno za odhajajočim dekletom.

Katrica je brzo korakala kakor bi utekala kaki nesreči. Ko je dospela na hriboček, na katerem stoji divja mejna hruška, zgoraj

Posrečilo se jim je, da so se vgnezdili tudi tukaj. Ustanavljajo si društva, ki delajo z vso silo na to, da se potujči naš rod.

Premalo probujeno kmetško ljudstvo ni moglo priti do spoznanja, da je to črv, ki vedno silneje gloda na osrčju slovenskega ljudstva. Vsako slovensko srce se zgraža nad počenjanjem naših nasprotnikov, ki so spravili naše ljudstvo že tako daleč, da samo deluje za svoj pogin. — Do sem je šla nečuvna predrznost, dalje ne sme iti!

Rojaki Slovenci! S svojo močjo nam ni mogoče izvršiti naloge, katero nam naklada naša dolžnost. — Jedina naša rešitev so knjige! To je uvidel odbor »kmetškega bral. društva«, ki je sklenil poprositi v imenu slovenske vzajemnosti in prijateljske vezi, domačine kakor tudi druge, da mu pomorejo.

Ker je bila poprejšnja knjižnica do cela zanemarjena, ustanovila se bo nova, iz katere se bo izposojevalo ljudstvu v pristnem slovenskem duhu pisano berilo, ki bo gotovo, čeravno počasi, pa vendar gotovo delovalo.

A sredstev ni!

Zato kličemo vsem:

«Prost mora biti, prost moj rod,
Na svojej zemlji svoj gospod!»

Dvignili smo prapor svoj, na njem se blesketata dva verza. Te besede kličemo vsakemu bratu Slovincu v spomin, v katerega srcu se tli iskrica prave, čiste ljubezni do svojih bratov. Pomagajte nam! Vsako knjigo bo odbor hvaležno sprejel. Ako pa kdo ne more knjige podariti, naj pa blagovoli naznani primerno ceno, da vsaj po tem potu pridemo do svojega smotra.

«Imaš-li, brate, mnogo od nebes,
Od bratov ne odvracaj mi oči!»

Odbor si bo zabilježil imena vseh blagosrčnih darovalcev v trajen spomin. (Pošilja naj se na naslov: g. Šel, knjižničar »Bral. društva« pri Sv. Lovrenci nad Mariborom.)

Rojaki domačini! Storite vse, da se posrečijo naši upi! Ne ustrašite se dela; delo je, osobito pa v tem oziru, največji kinč pravega moža! Le z vsestranskim navdušenjem bomo lahko klicali:

«Le vstani, horni narod moj,
Do danes v prah teptan,
Pepelni dan ni dan več tvoj,
Tvoj je vstajenja dan!»

Sv. Lenart v Slov. goricah. (Šolske stvari). Pod tem naslovom je bil v št. 13. z dne 27. sušca priobčen dopis, v katerem se naši nasprotniki opravičujejo zaradi njihovega ravnanja v šolskih stvareh z raznovrstnimi razlogi. S tem dopisom pa so se razžalili pisatelj prvega članka v št. 12. »Slov.

Gospodarja«, kakor tudi udje kraj šolskega sveta. Cenjeni bralci bi si lahko mislili, da le naši purgarji vedo pravice deliti, mi drugi pa kar nepremišljeno glasujemo, ne vedoč, kako se mora kaj razsoditi. — Prosim, naj povem en resničen dogodek iz preteklosti, potem sodite sami pravičnost in skrb naših purgarjev za nas kmete: Pred par leti je bila pri nas razpisana služba za nadučitelja; prošnikov je bilo več; med njimi je bil tudi eden s spričevali z »odliko«, vrh tega pa še izvršten in sloviti sadjar, in za tega smo mi slovenski kmetje prosili; pa takrat pri naših slavni pravicoljubnih tržanih niso pomagala izvrstna spričevala, ker je ubogi učitelj imel neki od naših nasprotnikov »neodpustljiv greh« namreč: bil je Slovenec; tedaj gre slavna deputacija naših tržanov v Gradec, in res so dosegli, kar so želeli; mi smo propali, in oni so dobili, katerega so želeli, akoravno bi se z našim kandidatom ne bi mogel primerjati. Torej proč od Gradca!

Blizu tako se zdaj godi; tudi ta gosp. učitelj, za katerega je naša stranka glasovala, je sadjar in tudi druga spričevala so dobra, pač pa ima zgoraj imenovan neodpustljiv greh, in kakor se govori, tudi nekaj upanja, da če izpraznjeno mesto dobi, da zna postati tržan; seve tega pa se naši nasprotniki grozno bojijo, ker tla njih vlade so že zelo omajana. To dobro čutijo, in ako bi nam sreča bila mila, in mi z našim kandidatom prodremo, tedaj bi jim tla postala še bolj ledena. In to je vzrok, da se je naša nasprotna deputacija zopet podala v Gradec; kaj so dosegli, bo prinesel čas.*

Zakaj neki imamo naš šolski vrt, če ga ne obdelujejo otroci? Zakaj plačujemo najemnino za vrt in stroške za ograjo vrta, ker všolani kraji ne dobijo iz njega pravega pouka? Če ste slavni tržani tako skrbni za nas kmete, da nam nikdar ne privoščite učitelja, veččega v sadje- in vinoreji, kar bi bilo za nas in za naš okraj najbolj važno, tedaj pa se še enkrat potrudite v Gradec, da nam dosežete, da se sme ta nepotrebni šolski vrt odstraniti, in z njim tudi stroški za vrt. Toliko resnici na ljubo!

Sv. Lenart v Slov. goricah. (Šolske razmere). Nič ni pomagalo, da so se trgovci Papst, trgovec Sedminek in notar Toplak vozili v Gradec zaradi novega učitelja. Deželni šolski svet je imenoval učiteljem za trg gosp. Ureka v Spodnji Polskavi, izvrstnega učitelja in značajnega Slovenca, kakor smo si ga tukaj želeli.

* Nič niso dosegli! Glej drugi dopis! — Opomba uredništva.

široko razrasla, spodaj otla in ožgana od pastirskih ognjev, sedla je pod njo in pogledovala dolgim meglenim pogledom na svojo rojstno vasico, na te zelene vrte, na valovite njive, kjer je od malega delala v potu obraza; zrla je na sive strehe, pod katerimi je služila, jedla kruh namočen v solzah; pogled ji je zastal na cerkvici, kjer je tako pogosto svojo skrb, svojo boleost, svoje pregreške Bogu tožila, kjer je tako pogosto našla tolažbo in mir, — na tej cerkvici, zraven katere je majhen prostorček, dva koraka dolg, korak širok, z bršljanom porasten, — oh, oči so se ji znova napolnile s solzami pri tem spominu! Vzela je rožni venec in zrla med molitvijo nehote dalje na te temne gozde, kjer je ob nedeljah iskala jagode in maline, kjer je trgala preljubeznjive cvetke, kjer pred njo niti ptički niso odletavali, niti veverice se plašile, kjer ji je vse bilo prijazno in vabljivo. In v duši se ji je objavila vsa vonjava in prijetnost lesa, prerazkošni spev lesnih krilatcev, lahno šumenje potoka, — bilo ji je naenkrat tako domače, tako ljubo, da se ji je storilo milo po tej vkljub vsemu vendar le ljubi vasi, da ji je bilo žal odhoda — Pa ohrabrila se je. Naglo je vstala in se dalje podala v svet. Prekoračila je hriboček, ozrla se še jedenkrat in — izginila je na drugi strani.

Bila je v svetu tuja, neznana, sama, osamela kakor prst.

II.

Po dvajsetih letih.

Proti Markovcu je drdral po veliki cesti poštni voz. Kočijaž je poganjal in konji so dirjali kar so mogli. V kočiji je sedela gospa v temni obleki in dve mladi gospici. V Markovcu se voz ustavi pred gostilno, gospa z gospicama stopi iz kočije, ukaže kočijažu prtljago v gostilni shraniti in vse tri grede, ne da bi se ustavile v gostilni, naravnost proti cerkvi. Solnce se je ravnokar prikazalo nad cerkveno streho in majevo jutro je dihalo hlad in vonjavo.

Pozvonilo je k sveti maši. Tu in tam se je prikazala izza vežnih vrat kaka starka z molitvenikom pod pazduho, ali je kak zasebnik krenil proti cerkvi. Gledali so zvedavo na tuje goste. Fantje, stoječ pred solo in čakajoč, da pojde gospod župnik do cerkve, so preobračali oči in kakor prestrašeni snemali klobuke raz glave.

Gospa je vedla gospici skozi velike duri v cerkev, jih posadila v zadnjo klop in šla, kakor bi bila v markovski cerkvi dobro znana v zakristijo.

(Konec prihodnjic)